

Archeologienota
Burcht (Zwijndrecht) - Westpoort

Natasja Reyns

Bornem
2022

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2022/12.807/22

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	7
2.3.3	Werkwijze	9
2.4	Assessmentrapport	12
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	12
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	19
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	23
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	24
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	25
3	Samenvatting	26
4	Bibliografie	27
4.1	Publicaties	27
4.2	Websites	27
5	Bijlagen	28
5.1	Archeologische periodes	28

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

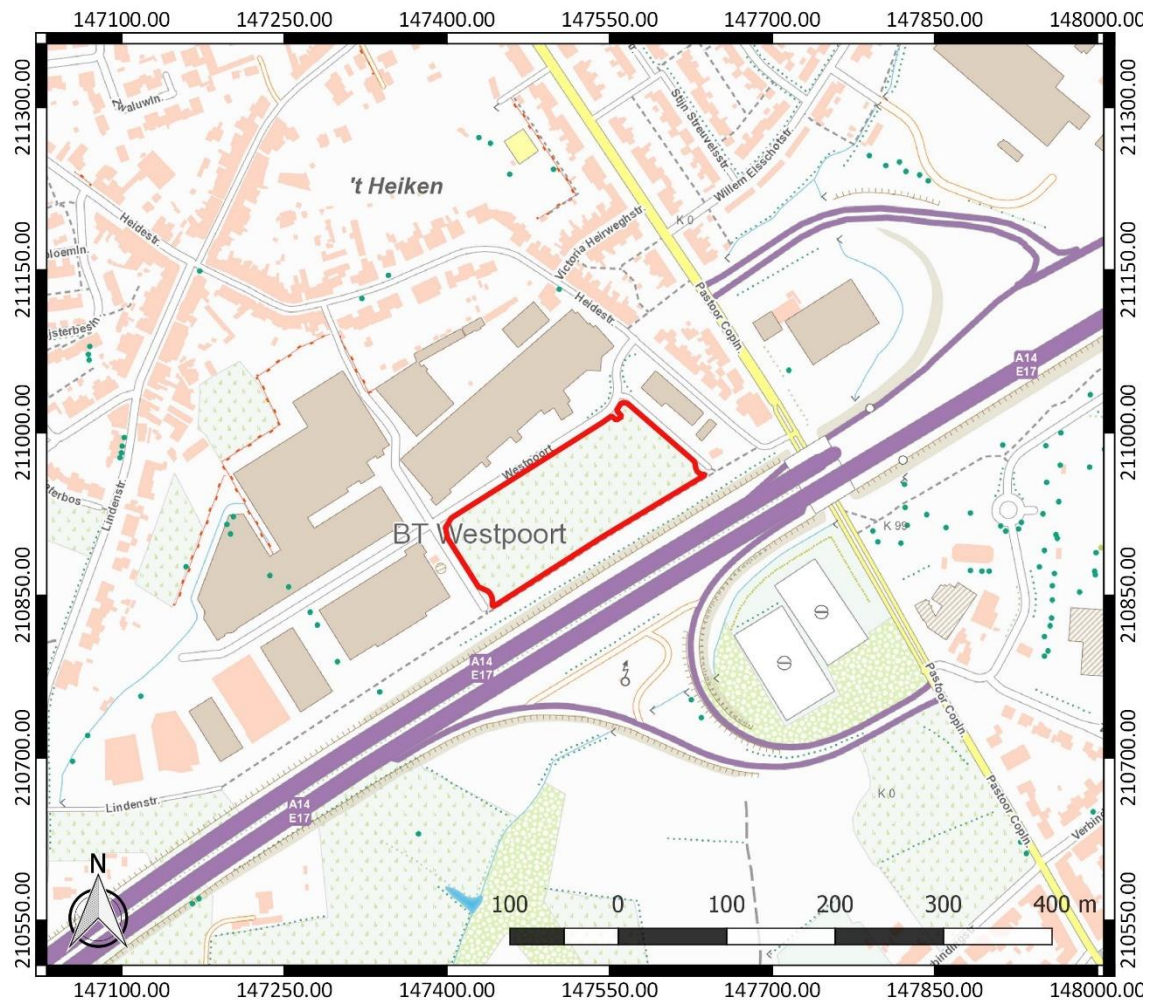
² <https://geo.onroenderfgoed.be>

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Zwijndrecht, Afdeling 2, sectie A, nummers 233w

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 19.690 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 08/02/2022 – 16/02/2022

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

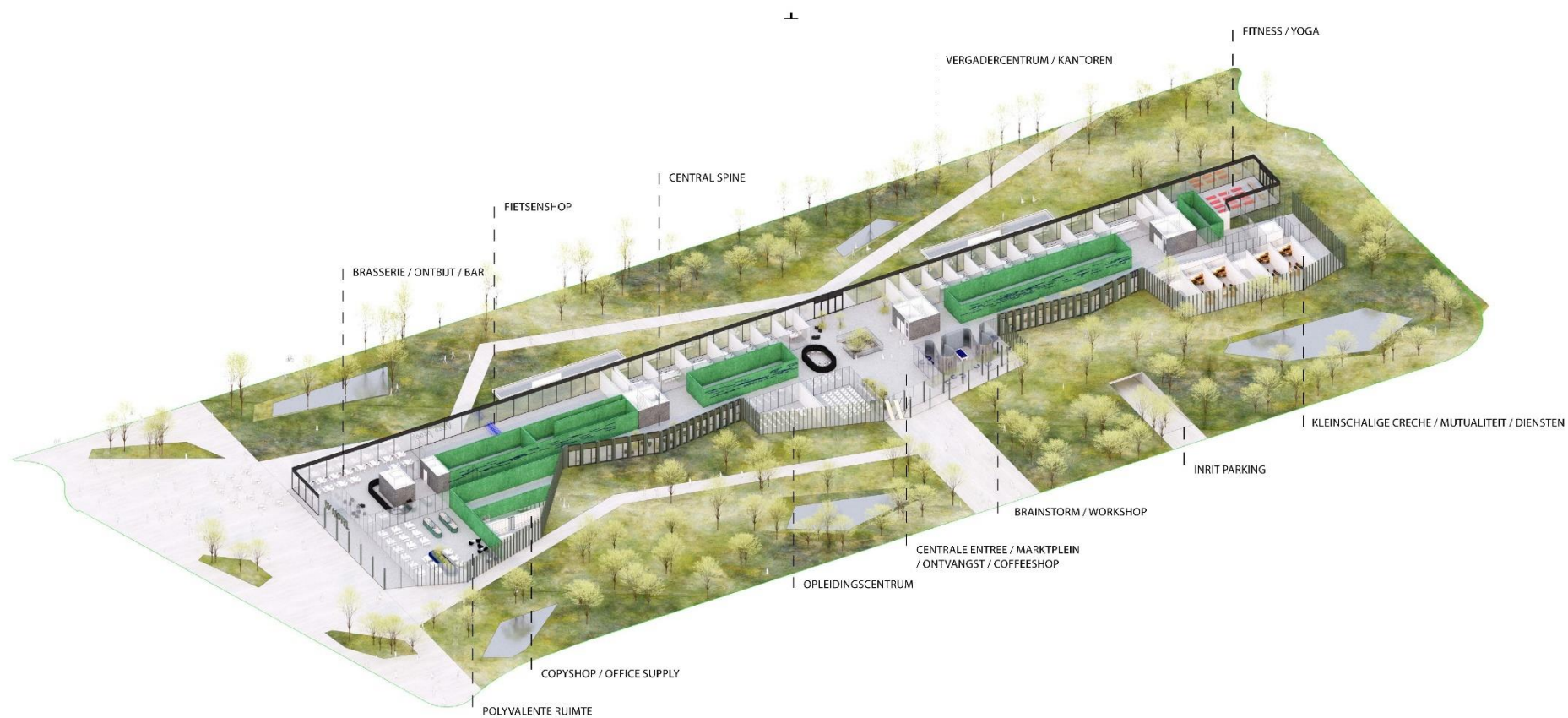
Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

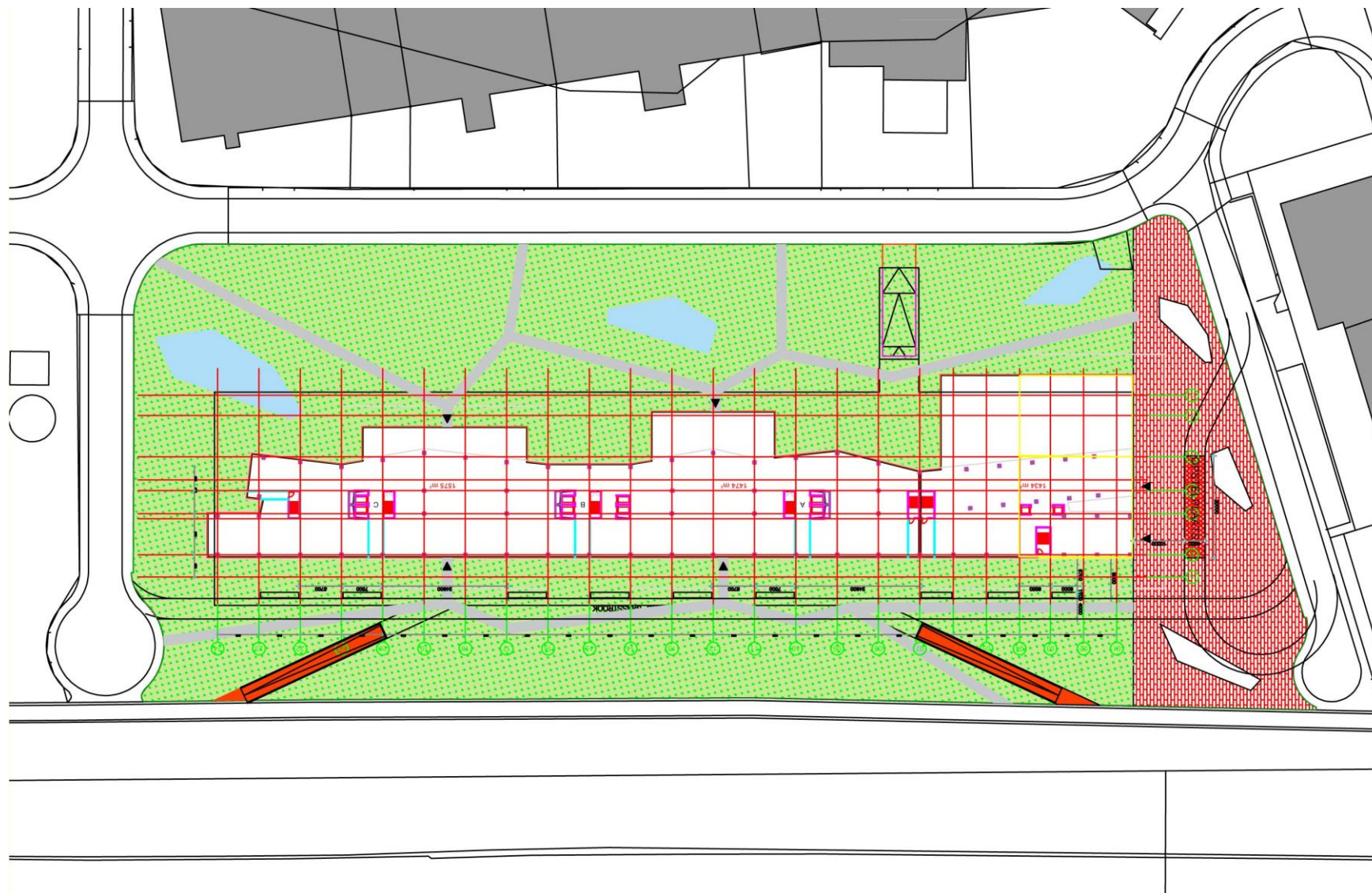
Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt de aanleg van kantoren en een hotel in een groene omgeving voorzien. De nieuwe gebouwen worden voorzien van een ondergrondse parkeergarage die twee verdiepingen telt. De verstoringsdiepte van de ondergrondse parkeergarage bedraagt wellicht ca. 6,65 m. De ondergrondse garage wordt aangelegd in een gesloten bouwput. Boven op de ondergrondse parkeergarage komt een groot bedrijfspand dat ingericht zal worden als kantoorruimte enerzijds en als hotel anderzijds. Rondom het gebouw wordt omgevingsaanleg voorzien. Plaatselijk worden daarbinnen wadi's en wandelpaden aangelegd. De omgevingsaanleg zal een verstoringsdiepte van ca. 50 cm kennen, behalve ter hoogte van de toegang tot de ondergrondse parkeergarage. Hier loopt de verstoringsdiepte op tot ca. 3,65 m. Naast een toegang voor auto's, zullen aan de zijde van de E17 ook fietstoegangen aangelegd worden naar de ondergrondse parkeergarage. De precieze locatie van de nutsvoorzieningen ligt momenteel nog niet vast. Ze zullen komen in het noordwesten van het onderzoeksgebied.

Figuur 3: Impressie inplanting

Figuur 4: Inplantingsplan

Figuur 5: Snede kantoren

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

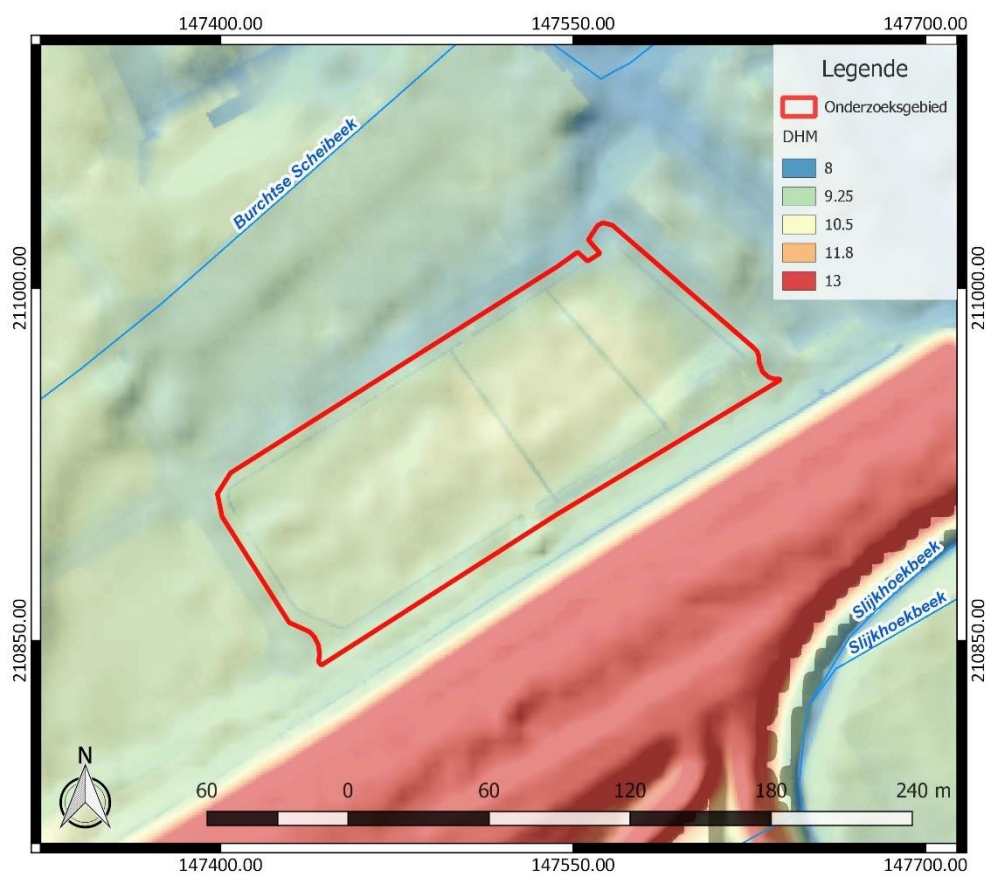
Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuiden van Westpoort (Figuur 7). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in industriegebieden. Hydrografisch behoort het tot het Beneden-Scheldebekken. Op korte afstand ten noorden van het onderzoeksgebied stroomt de Burchtse Scheibeek (Figuur 9). Op korte afstand ten zuiden vinden we de Slijkhoekbeek. Op grotere afstand ten oosten vinden we de Laarbeek en op grotere afstand ten zuiden stroomt de Zeeschelde.

Geomorfologisch wordt de omgeving gedomineerd door de Wase Cuesta, die hoogtes bereikt tot 30 m TAW. De cuesta heeft een steil zuidelijk cuestafront en helt zwak af in noordelijke en noordoostelijke richting. In het noorden gaat de cuesta over in de Scheldepolders. Op de noordelijke, zwakhellende flank van de cuesta komen stuifzandformaties voor, die ontstaan zijn door de wind die het aanwezige dekzand tijdens droge fases herwerkt heeft. Deze stuifzandformaties zorgden voor het ontstaan van een microreliëf. Ter hoogte van de kleine stuifzandruggen zijn soms gesloten depressies ontstaan. Ten noorden van de Wase Cuesta strekt de Vlaamse Vallei zich uit tot Antwerpen, aan de linkeroeverbocht van de Schelde, ten oosten van Zwijndrecht en Burcht.³

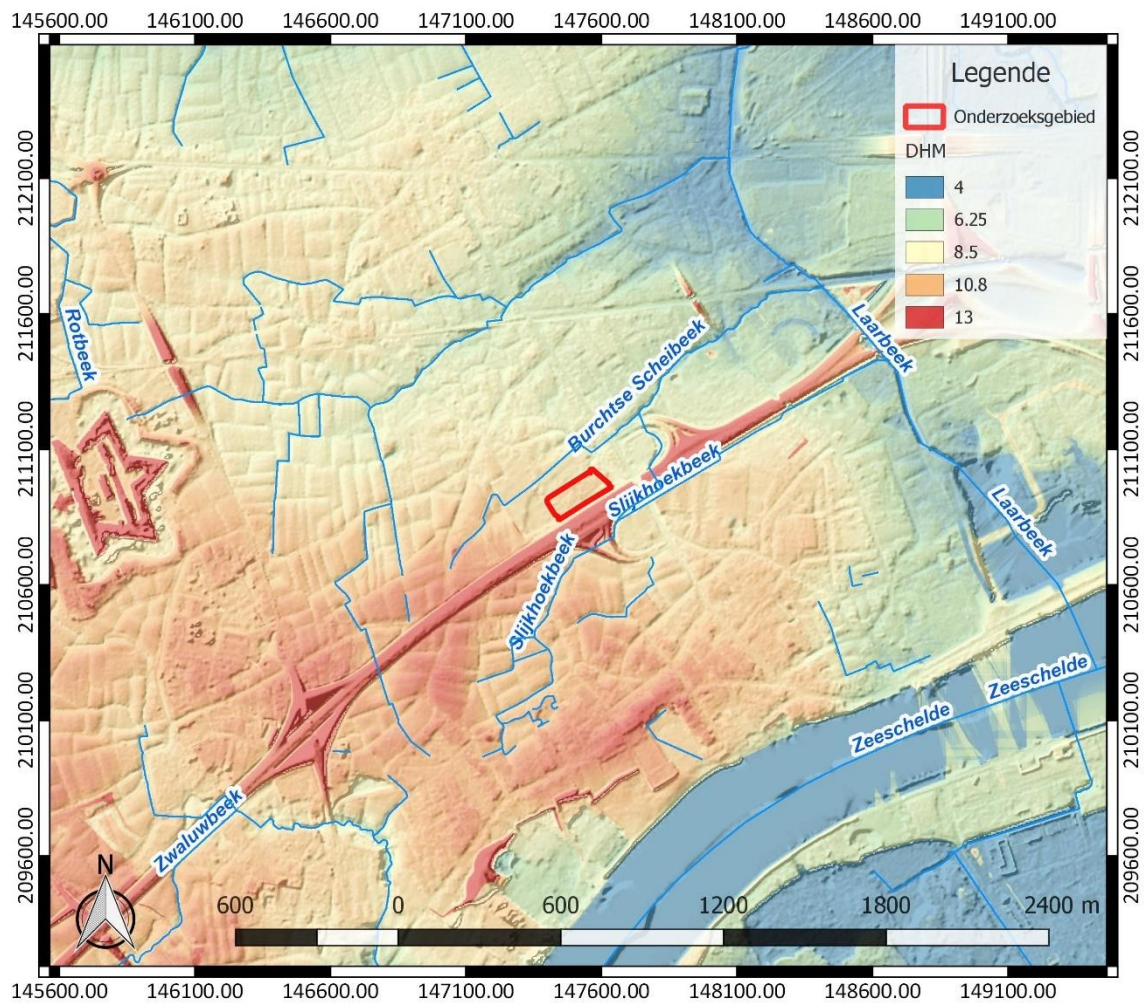
³ Adams *et al.* 2002, 7-8

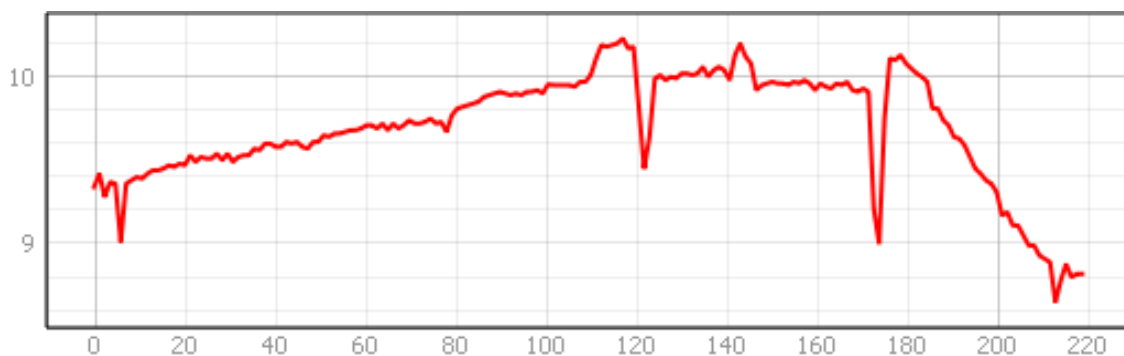
Figuur 7: Luchtfoto van 2021 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

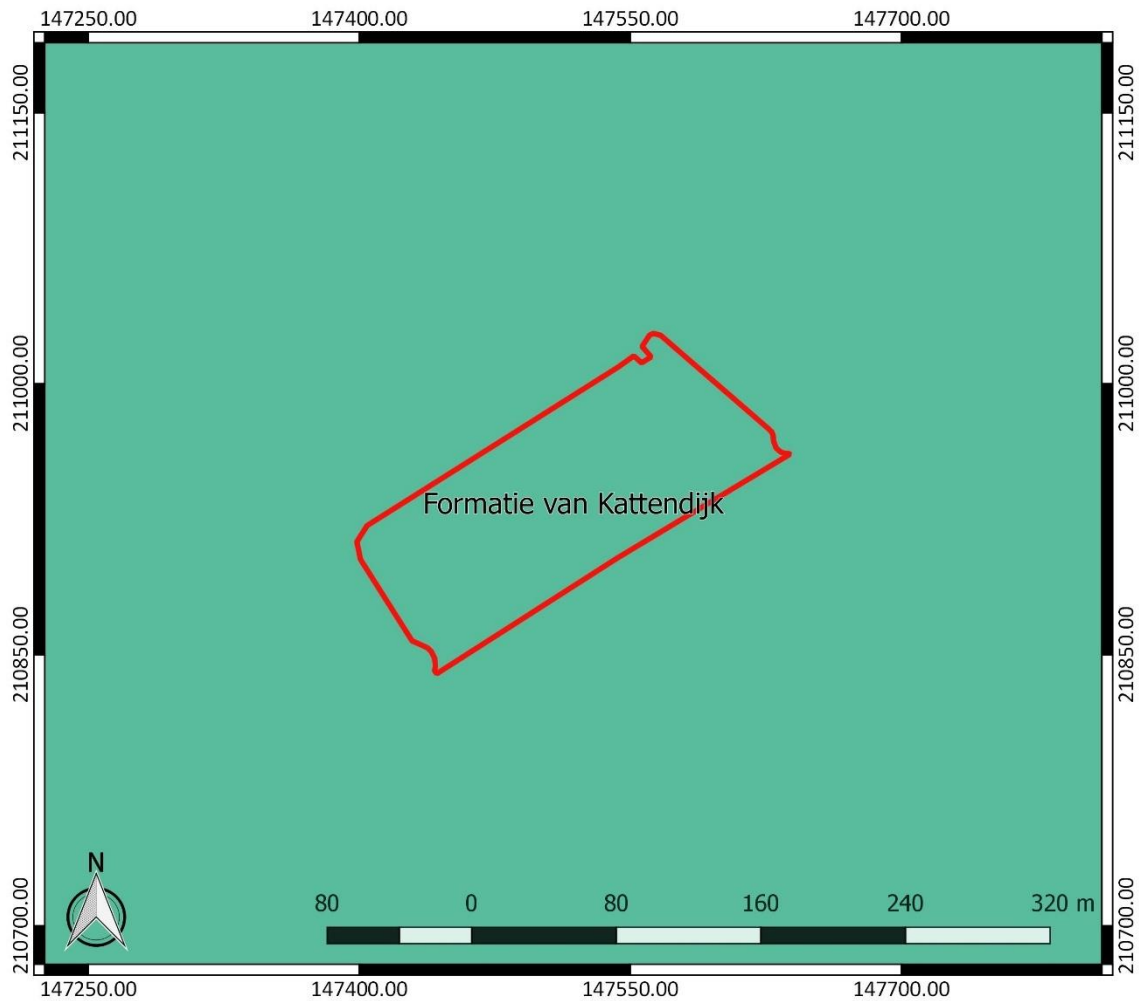

Figuur 9: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 10: Hoogteverloop van zuidwest naar noordoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de oostelijke uitloper van de Wase Cuesta. Het terrein kent een hoogte van 8,6 tot 10,2 m TAW (Figuur 10).

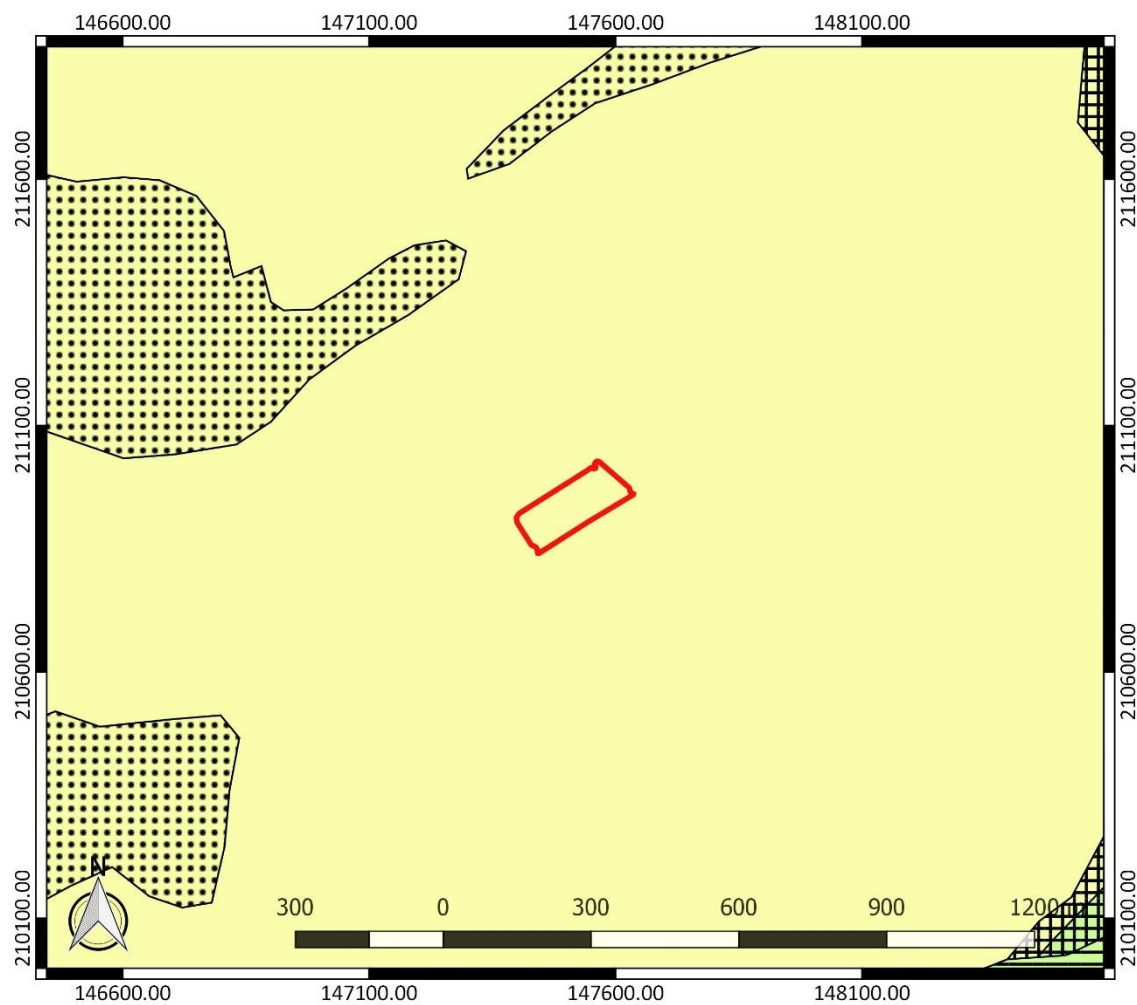
Figuur 11: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 11) bestaat uit de Formatie van Kattendijk. Deze wordt gekenmerkt door groengrijs tot grijs fijn zand dat glauconiethoudend en plaatselijk kleihoudend is.⁴

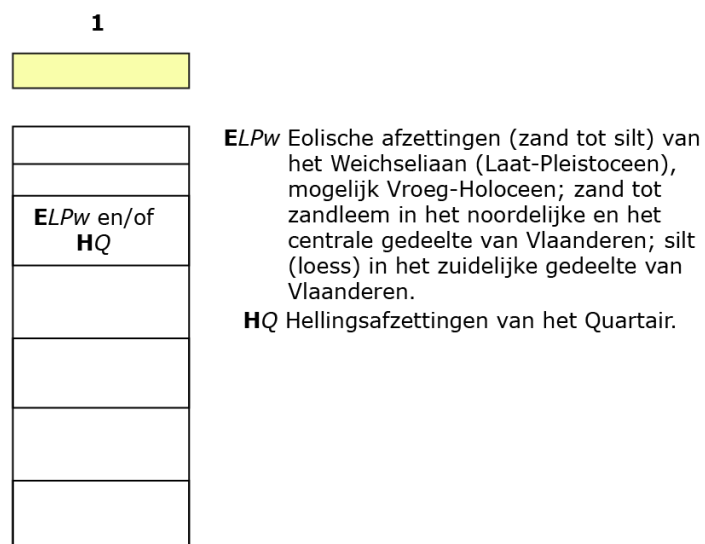
De quartairgeologische kaart (Figuur 12) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁵

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

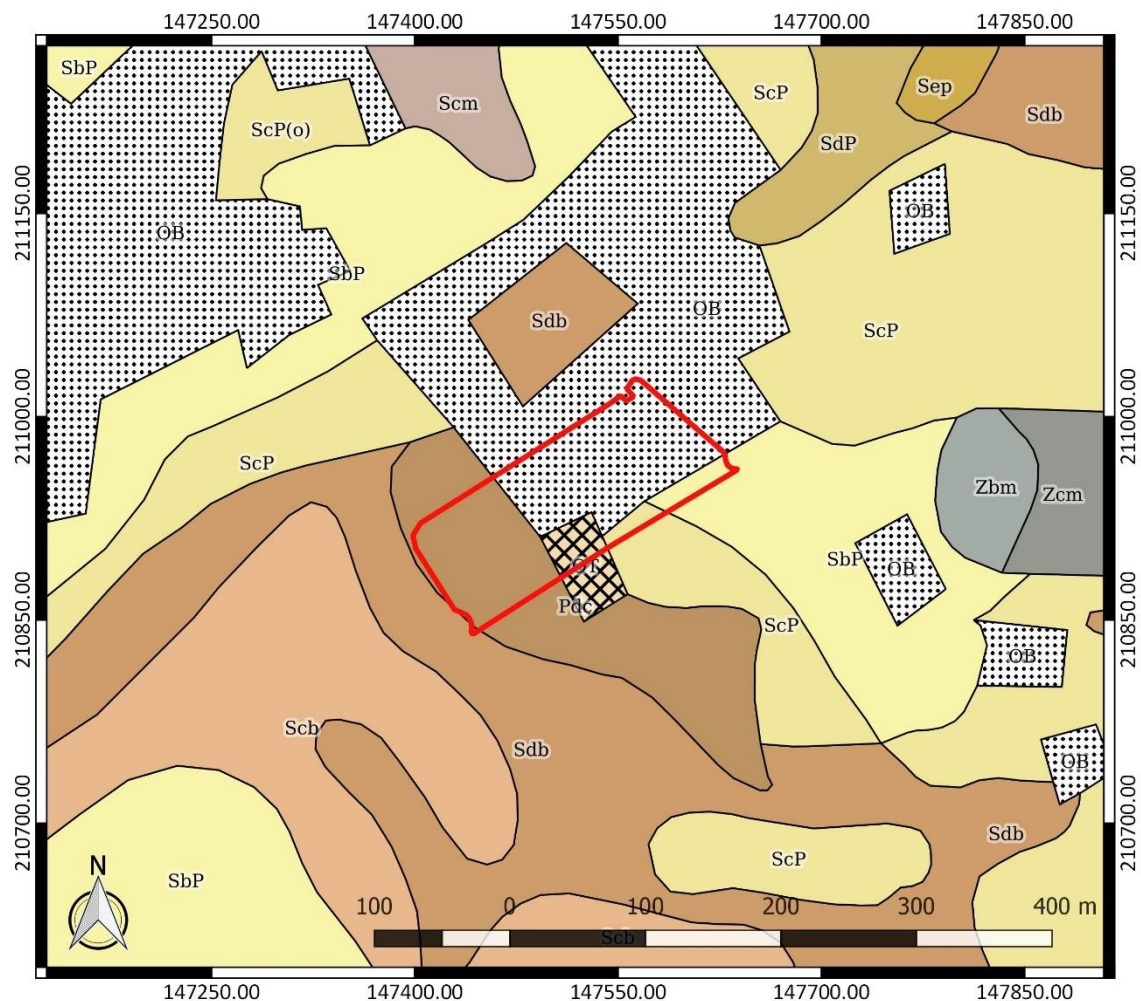

Figuur 12: Quartaargeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

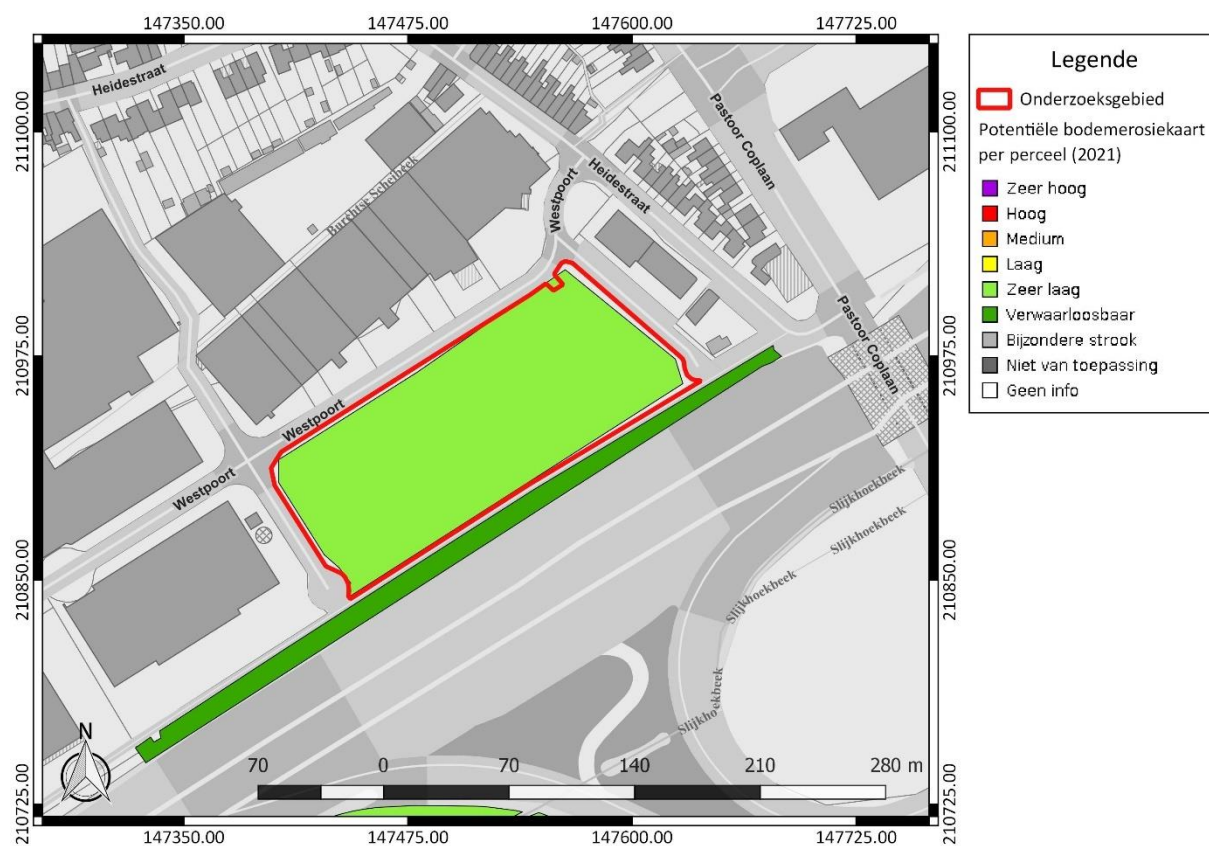
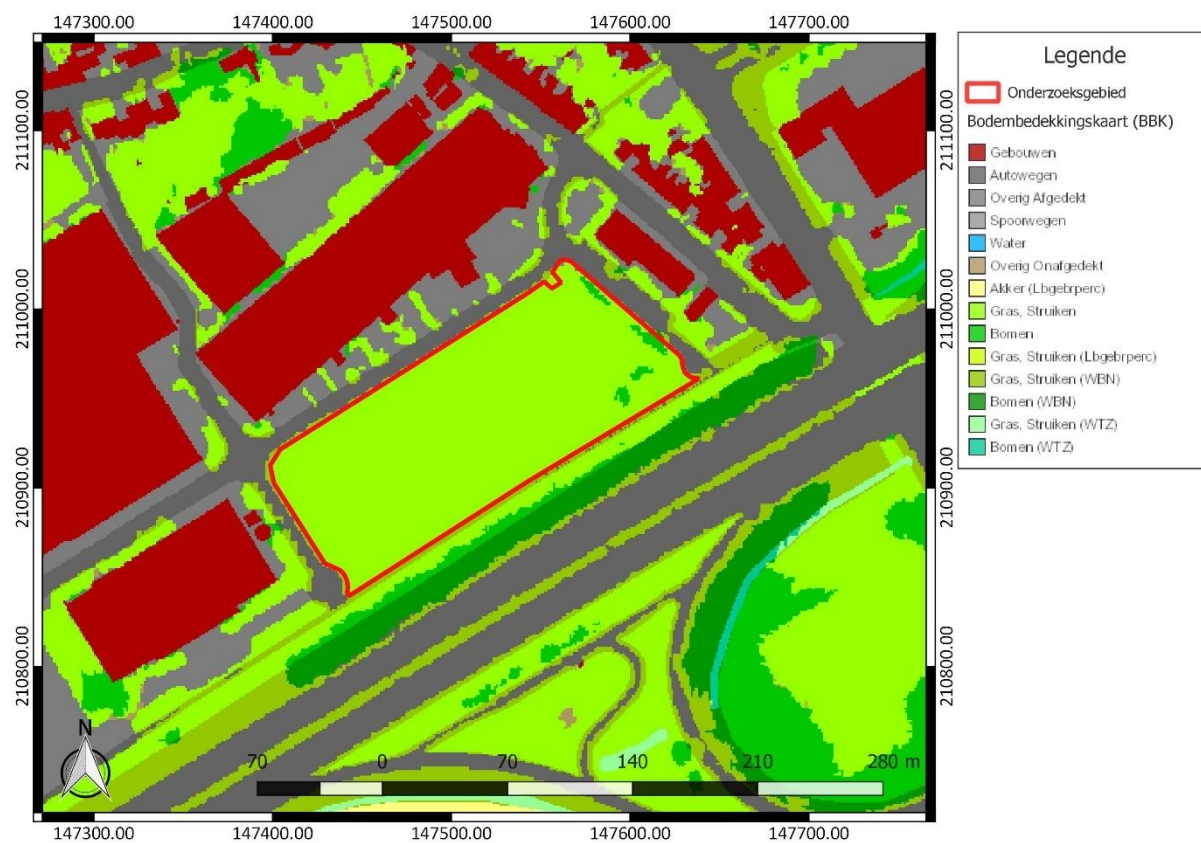
Figuur 13: Legende bij de quartaargeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 14) situeert het onderzoeksgebied grotendeels in een bebouwde zone (OB). In het zuidwesten is een matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizon (Pdc) aangegeven. Een beperkte zone in het zuiden is aangegeven als sterk vergraven gronden (OT). In het zuidoosten vinden we een matig droge lemig zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel (ScP) en een droge lemig zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel (SbP) op de kaart. Verder naar het zuiden en naar het westen toe evolueert de bodem volgens de bodemkaart naar een matig natte lemig zandbodem met structuur B horizon (Sdb) en naar een matig droge lemig zandbodem met structuur B horizon (Scb).

Figuur 14: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

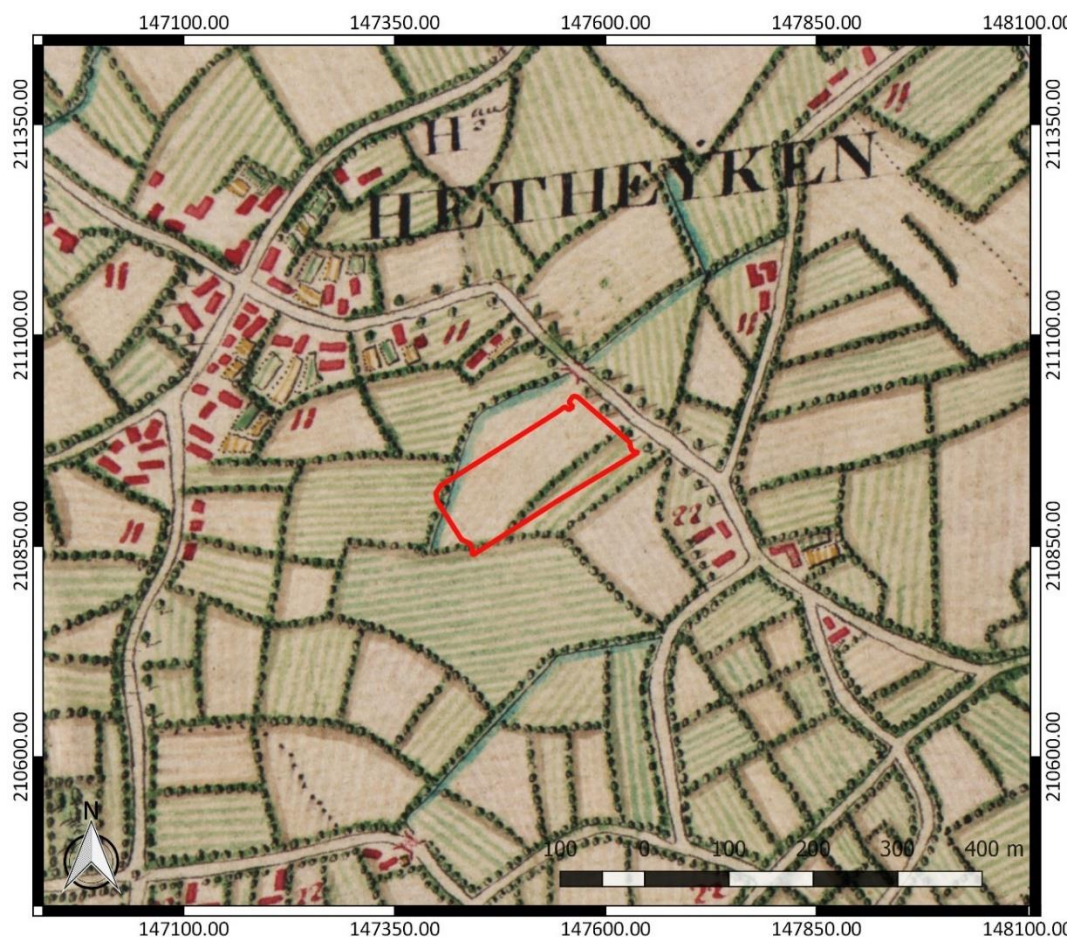
In het onderzoeksgebied is op de bodemgebruiksaan kaart gras te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door enkele bomen (Figuur 15). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 7). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied zeer laag (Figuur 16).

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Zwijndrecht was in de middeleeuwen een heerlijkheid van het graafschap Vlaanderen. Een stichtingsdatum van het dorp is niet gekend, maar in 1232 bestond er al een overzetsdienst tussen Antwerpen en Zwijndrecht. De heerlijkheid verenigde Zwijndrecht met het naburige Burcht onder dezelfde heer.⁶ Dit hield stand tot 1667, waarna de twee dorpen opnieuw gesplitst werden. Pas in 1977 fuseerden ze opnieuw.⁷

Het strategisch gelegen Zwijndrecht had regelmatig te lijden onder krijgsverrichtingen. In het jaar 1305 werd het dorp platgebrand door het leger van Willem, graaf van Holland. In 1356, tijdens de Vlaams-Brabantse oorlog, viel Zwijndrecht ten prooi aan plunderingen door de Antwerpenaren. Tijdens de 15de eeuw leed het dorp onder de oorlogen tussen Gent en de Bourgondiërs en gedurende de godsdienststoebelen in de daaropvolgende eeuw werden vele verwoestingen aangericht. In 1815 werd het Fort van Zwijndrecht opgericht door de Hollanders. Het werd gesloopt in 1862, waarna het in 1871 opnieuw opgebouwd werd. Tijdens de belegering van Antwerpen in 1832 werden de polders van Zwijndrecht doorgestoken, waardoor het gebied jarenlang onbruikbaar was voor landbouw. In 1906 en 1953 vonden er opnieuw grote overstromingen plaats.⁸

Figuur 17: Kabinetkaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

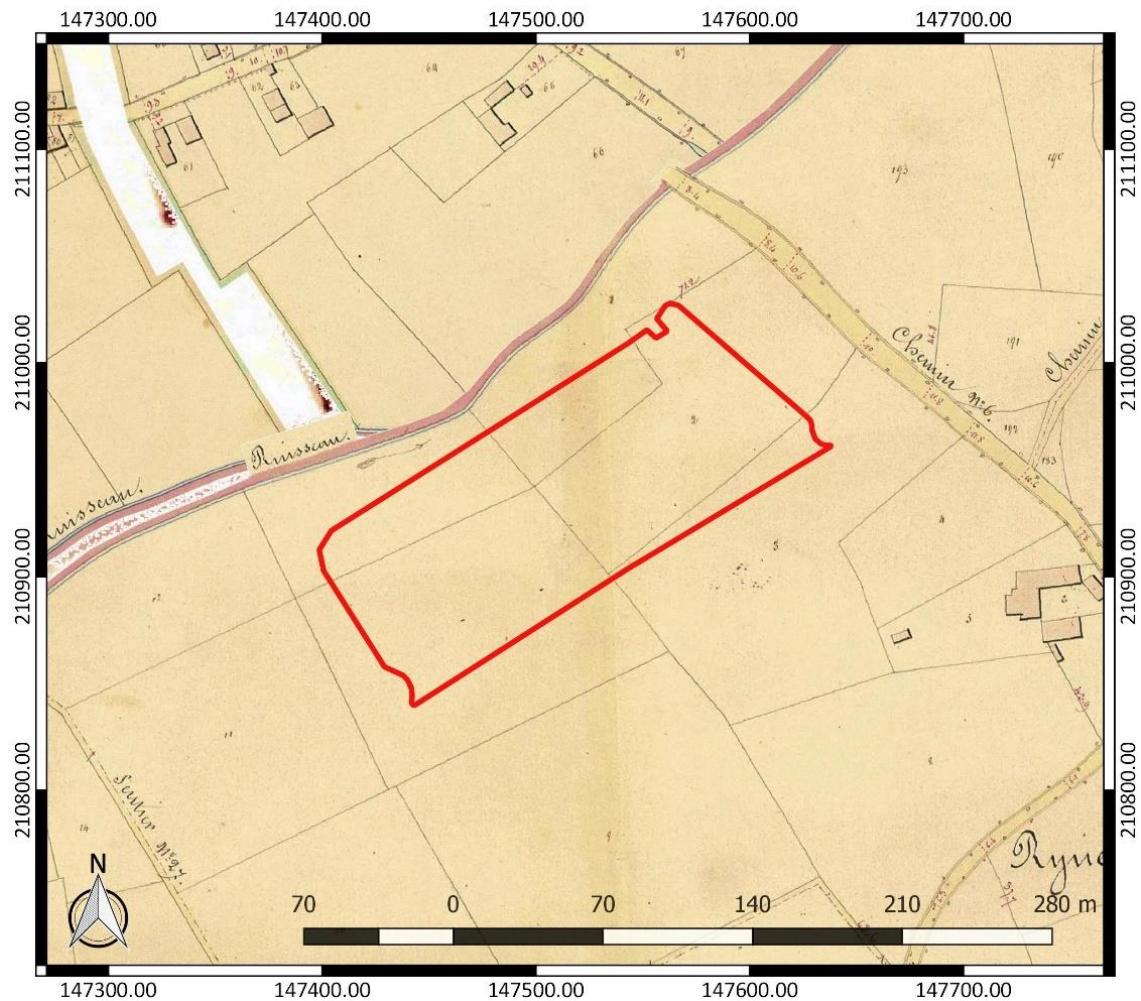
⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Zwijndrecht [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120716> (geraadpleegd op 10 februari 2022).

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Burcht [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120717> (geraadpleegd op 10 februari 2022).

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Zwijndrecht [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120716> (geraadpleegd op 10 februari 2022).

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 17). Het ligt ten zuidoosten van het gehucht het Heyken. In het noordoosten grenst het terrein aan een historische weg. Ten noordwesten loopt een waterloop.

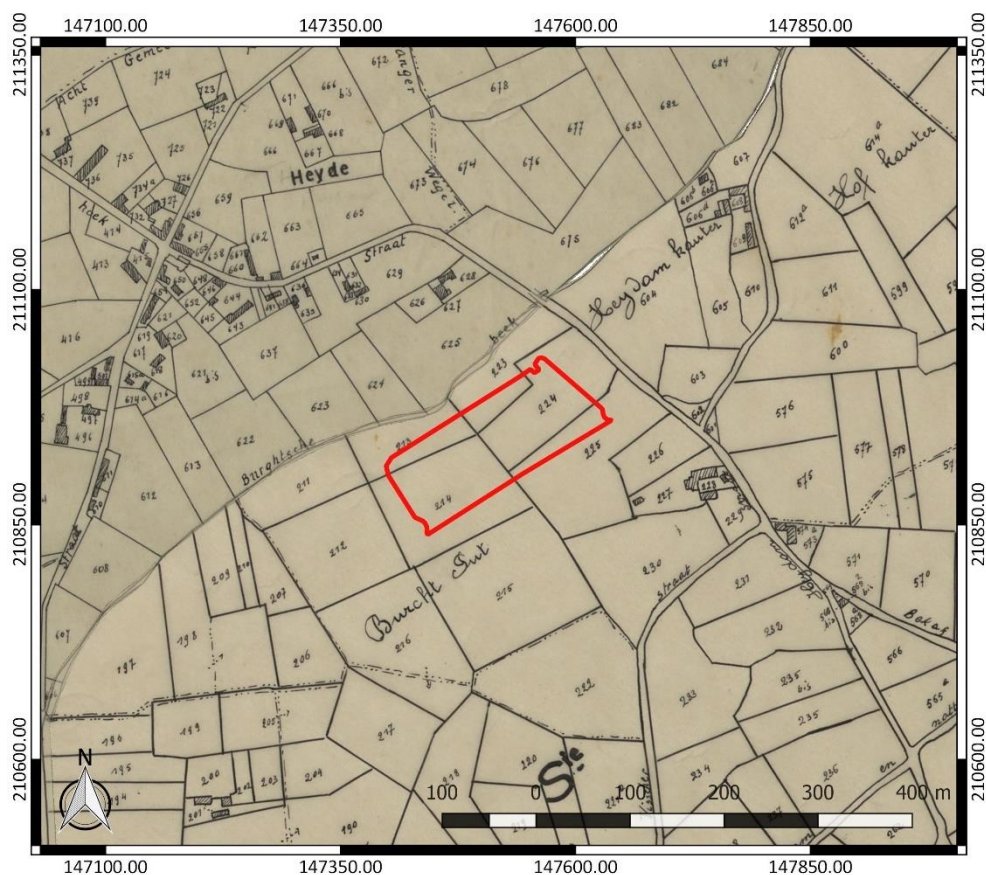
Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is opnieuw geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 18). Ten noordwesten is opnieuw een waterloop aangegeven. Ditmaal is duidelijk dat de waterloop volledig buiten het onderzoeksgebied te situeren is.

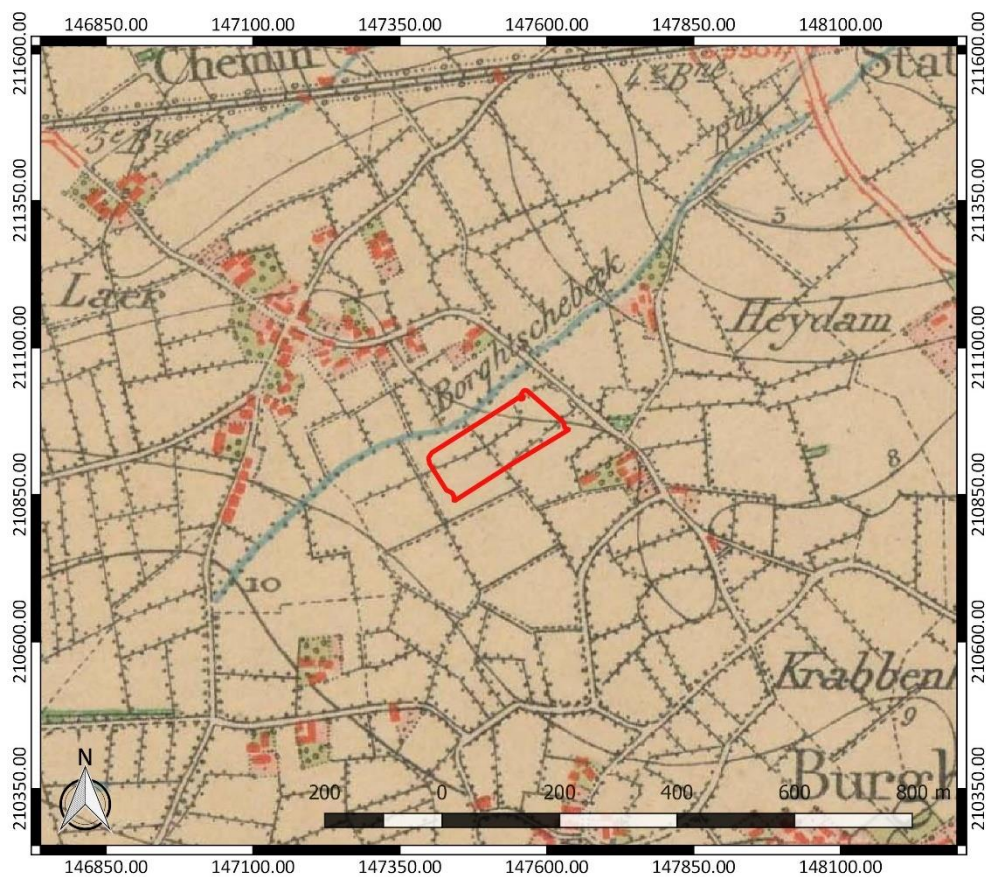
Figuur 18: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) toont een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen. De waterloop ten noordwesten is aangegeven als de Burchtse beek. Vandaag heet ze de Burchtse Scheibeeke.

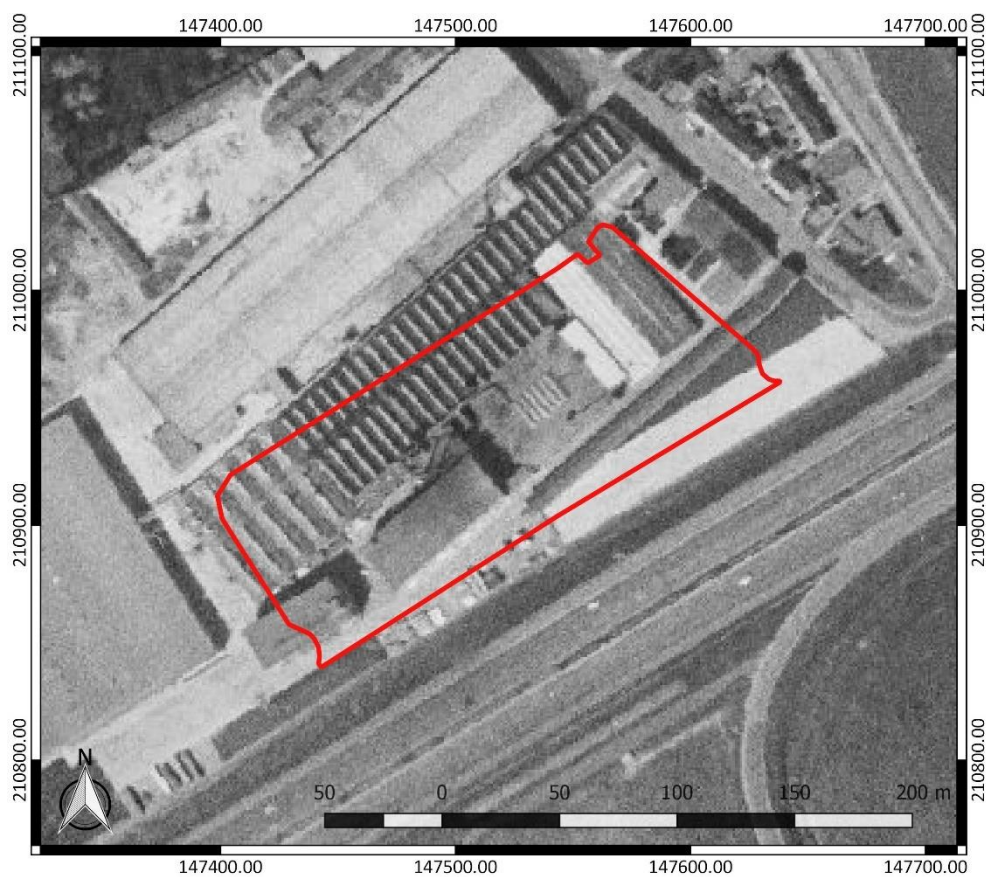
Een topografische kaart uit 1863 toont ons dat het onderzoeksgebied oorspronkelijk te situeren was op een hoogte tussen ca. 8 en 9 m TAW. Vandaag is dat op een hoogte van 8,6 tot 10,2 m TAW. Dit betekent dat het onderzoeksgebied wellicht ca. 60 cm tot 1,20 m opgehoogd is in het verleden.

Figuur 19: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Topografische kaart uit 1863 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 21: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

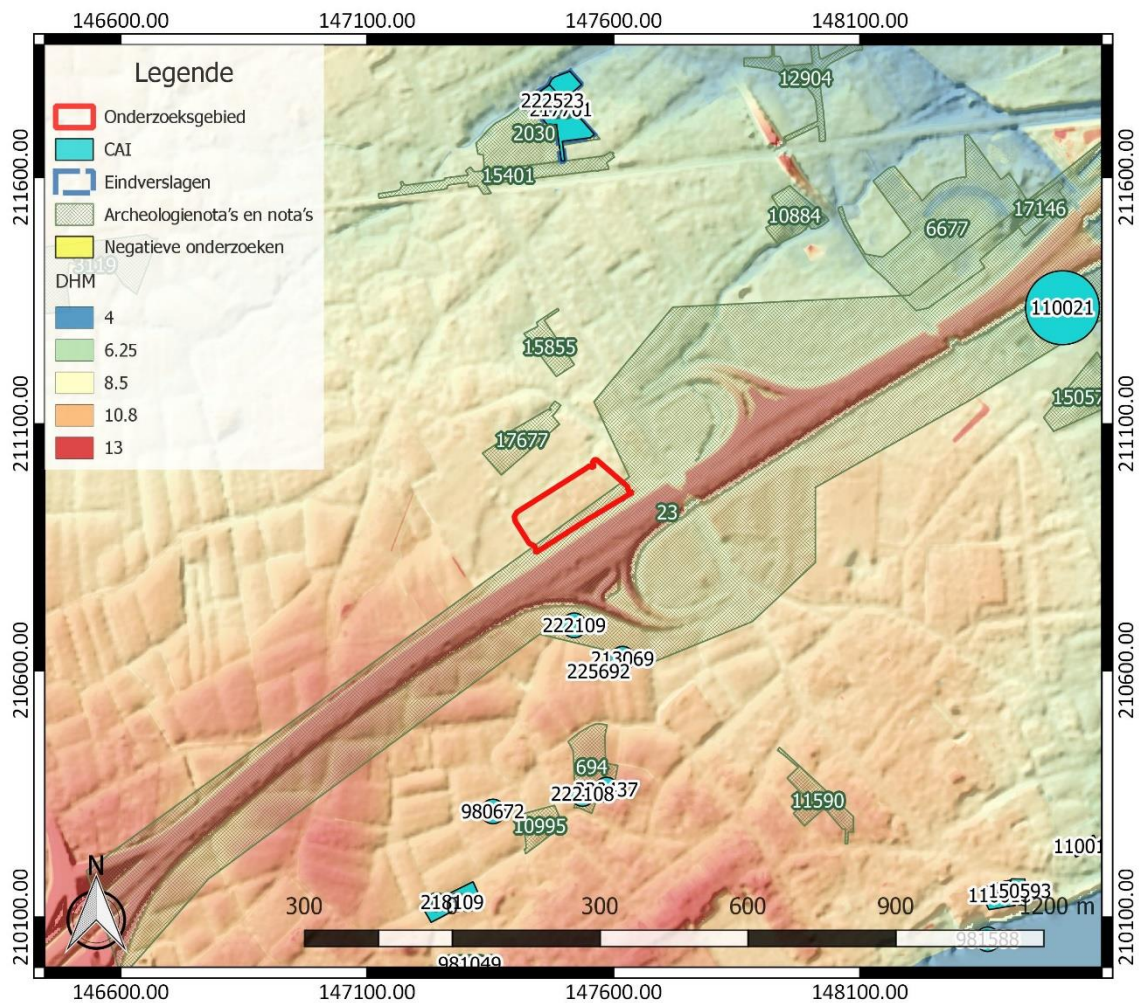

Figuur 22: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 21) geeft voor het eerst bebouwing binnen het onderzoeksgebied weer. Het gaat grotendeels om magazijnen. Verder zien we ook ten opzichte van de voorgaande situatie dat de E17 aangelegd is. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 22) toont een gelijkaardige situatie. Het beeld wijkt af van het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 7). Vandaag de dag is de bebouwing namelijk gesloopt en is het terrein braakliggend.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 23). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 23: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Op korte afstand ten zuiden werden verschillende vondsten gedaan aan de hand van metaaldetectie. Ter hoogte van CAI ID 222109 werden een kinderring met christelijke afbeelding en een munt van Leopold I uit 1834.⁹ Bij CAI ID 213069 werd een fragment van een bronzen kokerbijltje uit de

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Visserstraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/222109> (Geraadpleegd op 14-02-2022)

bronstijd gevonden¹⁰ en CAI ID 225692 leverde fragmenten van riemtongen uit de 15de of 16de eeuw op.¹¹ Even verderop werden bij metaaldetectie een bandelierssluiting uit de 16de of 17de eeuw (CAI ID 980672),¹² een munt van Lodewijk XVI uit 1792 (CAI ID 222108)¹³ en een koperen munt uit 1606 (CAI ID 220437)¹⁴ gevonden.

Verder naar het zuiden werd bij een proefsleuvenonderzoek een zespostenspieker aangetroffen die niet nader te dateren is (CAI ID 218109).¹⁵ Even ten zuiden van deze vondst werd een Romeins woonerf gevonden met twee gebouwplattegronden, twee waterputten en een erfafbakeningsgreppel (CAI ID 982951).¹⁶

Ten noorden werd een middeleeuwse gebouwplattegrond gevonden (ID 15855).¹⁷ Ook verder ten noorden werden resten uit de middeleeuwen vastgesteld (CAI ID 222523). Het gaat om een eenbeukig gebouw uit de vroege middeleeuwen en een bootvormige plattegrond uit de volle middeleeuwen.¹⁸

Op grote afstand ten oosten is tot slot nog het Crayenhof te vermelden (CAI ID 110021). Het gaat om een 18de-eeuwse site met walgracht die gekend is van de zogenaamde Ferrariskaart.¹⁹

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Visserstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/213069> (Geraadpleegd op 14-02-2022)

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Vrijheidstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/225692> (Geraadpleegd op 14-02-2022)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Burcht Boomgaardstraat II [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980672> (Geraadpleegd op 14-02-2022)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Boomgaardstraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/222108> (Geraadpleegd op 14-02-2022)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Boomgaardstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/220437> (Geraadpleegd op 14-02-2022)

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Zwijndrecht plangebied Hondenzone [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/218109> (Geraadpleegd op 14-02-2022)

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Heirbaan [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982951> (Geraadpleegd op 14-02-2022)

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Pastoor Coplaan [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983063> (Geraadpleegd op 14-02-2022)

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Zwijndrecht - Laarstraat II [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/222523> (Geraadpleegd op 14-02-2022)

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Crayenhof [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/110021> (Geraadpleegd op 14-02-2022)

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied is gelegen op de oostelijke uitloper van de Wase Cuesta en ligt nabij een beek. Dit maakt dat het terrein in het verleden mogelijk aantrekkelijk was voor menselijke activiteiten. Dit blijkt ook uit de vele gekende archeologische waarden die zich in de nabije en de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied bevinden. Het gaat om vondsten en sporen van bewoning uit de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen.

Historische kaarten geven aan dat het onderzoeksgebied lange tijd in gebruik was als akkerland. Bij de aanleg van de E17 werd het terrein vermoedelijk opgehoogd. Naar schatting bedraagt de ophoging ca. 60 cm tot 1,20 m. Na ophoging van het terrein verscheen bebouwing die vandaag terug gesloopt is. Door de ophoging van het terrein verwachten we een goed bewaard bodemarchief.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van een gebouw met twee ondergrondse verdiepingen. De ondergrondse parkeergarage betekent een verstoring tot op een diepte van meer dan 6 m. De overige omgevingsaanleg is beperkter van diepte, tot naar schatting ca. 50 cm. Dit doet besluiten dat binnen het onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Op basis van de landschappelijke ligging van het terrein en de gekende archeologische waarden in de omgeving is er een verwachting naar relevante archeologische resten uit de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen. Bij de aanleg van de E17 blijkt het terrein opgehoogd te zijn. Nadien werd het bebouwd. Het feit dat het terrein eerst opgehoogd werd, maakt dat we een goede bewaring van het bodemarchief verwachten. De ondergrondse parkeergarage zal dit niveau duidelijk verstoren. Van de overige bodemingrepen is momenteel niet duidelijk wat hun impact zal zijn op het bodemarchief. Daarom beschouwen we momenteel het volledige onderzoeksgebied als bedreigd. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein is verder vooronderzoek nodig.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein in gebruik is als grasland.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de oprichting van een gebouw met een ondergrondse parkeergarage op het terrein, diende een archeologienota opgesteld te worden. Uit het bureauonderzoek blijkt dat het terrein archeologisch potentieel kent. Op basis van de landschappelijke ligging van het terrein en de gekende archeologische waarden in de omgeving is er een verwachting voor archeologische resten uit de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen. In het verleden werd het terrein vermoedelijk ook opgehoogd, waardoor we een goede bewaring van het bodemarchief verwachten. Omwille van het archeologisch potentieel van het terrein en de verwachte negatieve impact van de geplande werken op het bodemarchief is verder vooronderzoek nodig.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Adams, R./S. Vermeire/G. De Moor/P. Jacobs/S. Louwye/T. Polfliet, 2002: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 15 Antwerpen, Gent.*

4.2 Websites

Cartesius (2022)

<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2022)

<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2022)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2022)

<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2022)

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2022)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

